

АНОТАЦІЯ

Лук'яненко К. О. Особливості створення вистави з урахуванням сприйняття незрячих та слабозорих глядачів в театрі ляльок. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Наукове обґрунтування творчого мистецького проєкту на здобуття освітньо-творчого ступеня доктора мистецтв за спеціальністю 026 «Сценічне мистецтво» (галузь знань 02 «Культура і мистецтво»). — Київський національний університет театру, кіно і телебачення імені І.К. Карпенка-Карого, Міністерство культури та інформаційної політики України, Київ, 2023.

Зміст анотації. Важливим завданням у сучасному соціокультурному середовищі є створення паритетного суспільства. Тому дедалі частіше спостерігається підвищений інтерес до теми інклюзії як в науковому, так і в мистецькому середовищі, що і обумовлює **актуальність** теми цього дослідження.

Наразі відсутній змістовний та технічний аналіз в українському науковому середовищі щодо особливостей реалізації інклюзивних театральних вистав, тож варто було створити типологізацію та виокремити основні мистецькі прийоми театральних вистав з урахуванням різних форм інвалідності реципієнтів.

Мета дослідження полягає в науковому обґрунтуванні інклюзивного театру та інклюзивних театральних вистав, зокрема з урахуванням сприйняття незрячих та слабозорих глядачів та створення власного режисерського проєкту формату театру відчуттів.

Наукова новизна полягає у поетапній розробці теоретичних та практичних засад створення вистави з урахуванням сприйняття незрячих та слабозорих глядачів, зокрема вистави формату театру відчуттів. У зв'язку з цим **вперше**: створено типологізацію щодо інклюзивного театру та інклюзивної театральної вистави; окреслені основні засоби виразності вистави з урахуванням сприйняття незрячих та слабозорих глядачів;

висвітлено практику створення інклюзивних проєктів з урахуванням сприйняття незрячих та слабозорих глядачів в міжнародному та українському театральних просторах; реалізовано в Україні інклюзивну театральну виставу формату театру відчуттів з урахуванням сприйняття незрячих та слабозорих глядачів «Хто росте у парку».

Наукове обґрунтування творчого мистецького проєкту висвітлює логіку опрацювання його тематики. У першому розділі розглянуто актуальність впровадження інклюзії в соціокультурний простір. Дослідження інклюзивного театру та інклюзивних театральних вистав відбувається у міждисциплінарному просторі. Дотичними до цієї проблеми є соціологія, психологія, мистецтвознавство, педагогіка та юридичні науки. Саме тому у праці також розглядаються питання арт-терапії та безбар'єрності як ключові аспекти інклюзивності.

У другому розділі розглянуто створення інклюзивних театральних проєктів з урахуванням сприйняття незрячих та слабозорих глядачів. Також проаналізовано різновиди та специфіку постановок такого формату, а саме вистави з аудіодискрипцією, вистави в темряві або із закритими очима, вистави театру відчуттів.

Водночас здійснено спробу висвітлити практику створення інклюзивних проєктів з урахуванням сприйняття незрячих та слабозорих глядачів в міжнародному та українському театральних просторах. З'ясовано обсяг практичних досліджень на основі режисерських експериментів щодо інклюзивних театральних практик.

Третій розділ присвячений опису та поясненню режисерської практичної роботи над творчим мистецьким проєктом. Поетапно описана робота режисерки з акторами, композитором, художником та особливості створення сценарію. Детально описана методика роботи над виставою театру відчуттів – тема, ідея, надзавдання та концепція вистави.

У висновках висвітлено аналіз розвитку та стану на сьогодні інклюзивного театру та інклюзивних театральних вистав як в Україні, так і

закордоном. Також окреслено основні засоби виразності для театру відчуттів та принципи практичної роботи з ними.

Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновку, списку використаних джерел і додатків.

Ключові слова: Інклюзивний театр, інклюзивна вистава, театр відчуттів, незрячі та слабозорі глядачі, театр ляльок, вистави з аудіодискрипцією, інклюзія.

SUMMARY

Lukianenko K. O. Specifics of creating a performance considering the perception of blind and partially sighted visitors in a puppet theater. – Qualifying scientific work on the rights of the manuscript.

Scientific substantiation of the creative art project for obtaining the creative degree of Doctor of Arts in the specialty 026 “Stage Art” (field of study 02 “Culture and Art”). – Kyiv National I. K. Karpenko-Kary Theatre, Cinema and Television University, Ministry of Culture and Information Policy of Ukraine, Kyiv, 2023.

Abstract content. An important task in the modern socio-cultural environment is to create an equal society. Therefore, there is an increasing interest in the topic of inclusion in both the scientific and artistic environment, which determines the **relevance** of the topic of this study.

Currently, there is no substantive and technical analysis regarding the specifics of the implementation of inclusive theatrical performances in the Ukrainian scientific environment. Hence, it was worth creating a typology and identifying the main artistic techniques of theatrical performances, taking into account the various forms of disability of the recipients.

The purpose of the research is the scientific substantiation of inclusive theater and inclusive theater performances, in particular, taking into account the perception of blind and partially sighted viewers and the creation of one’s own directorial project of the theater of sensations format.

The **scientific novelty** consists in the step-by-step development of theoretical and practical principles of creating a performance considering the perception of blind and partially sighted viewers, in particular, a performance in the theater of sensations format. In this regard, the research **for the first time**: creates a typology regarding inclusive theater and inclusive theater performance; outlines the main means of expression of the performance, considering the perception of blind and partially sighted viewers; highlights the practice of creating inclusive projects taking into account the perception of blind and partially sighted viewers in international and Ukrainian theater spaces; implements in Ukraine an inclusive theater performance “Who Grows in the Park” in the format of the theater of sensations, considering the perception of blind and partially sighted viewers.

Scientific substantiation of a creative art project illustrates the logic of developing its subject matter. The first chapter considers the relevance of introducing inclusion into the socio-cultural space. The study of inclusive theater and inclusive theater performances is conducted interdisciplinarily. Sociology, psychology, arthistory, pedagogy and legal sciences are relevant to this issue. That is why the work also addresses art therapy and barrier-free access aspects of inclusiveness.

The second chapter examines the creation of inclusive theatre projects considering the perception of blind and partially sighted viewers. Types and specifics of performances of this format, namely performances with audio description, performances in the dark or with closed eyes, performances of the theater of sensations are analyzed.

The study attempts to highlight the practice of creating inclusive projects considering the perception of blind and partially sighted viewers in international and Ukrainian theater spaces. The scope of practical research based on the director’s experiments on inclusive theater practices is determined.

The third chapter is devoted to describing and explaining the director’s practical work on a creative art project. It describes the stages of the director’s work with actors, composer, artist, and the peculiarities of creating a script. The

methodology of working on a performance of the theater of sensations is described in detail: the theme, idea, supertask, and concept of the performance.

The conclusions highlight the analysis of the development and current state of inclusive theater and inclusive theater performances both in Ukraine and abroad. The basic means of expression for the theater of sensations and the principles of practical work with them are also outlined.

The work consists of an introduction, three chapters, conclusions, a list of references and appendices.

Keywords: Inclusive theatre, inclusive performance, theatre of senses, blind and partially sighted spectators, puppet theatre, audio described performance, inclusive.